

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

24 ноември 2016 година*

„Преюдициално запитване — Равно третиране в областта на заетостта и професиите — Директива 2000/78/ЕО — Член 2 — Забрана на дискриминация на основание сексуална ориентация и възраст — Национална пенсионна схема — Отпускане на обезщетение за преживяло лице на граждански партньор — Условие — Сключване на партньорството, преди осигуреното в схемата лице да е навършило шестдесет години — Гражданскоправен съюз — Невъзможност в съответната държава членка до 2010 г. — Доказана стабилна връзка — Член 6, параграф 2 — Обоснованост на разликите в третирането на основание възраст“

По дело C-443/15

предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Labour Court (Съд по трудови спорове, Ирландия) с акт от 11 август 2015 г., постъпил в Съда на 13 август 2015 г., в рамките на производство по дело

David L. Parris

срещу

Trinity College Dublin,

Higher Education Authority,

Department of Public Expenditure and Reform,

Department of Education and Skills,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta (докладчик), председател на състава, E. Regan, J.-C. Bonichot, Ал. Арабаджиев и S. Rodin, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: L. Hewlett, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 28 април 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Parris, от M. Bolger, SC, E. Barry, BL, както и от J. Tomkin, solicitor,

* Език на производството: английски.

- за Trinity College Dublin, от T. Mallon, barrister, упълномощен от K. Langford, solicitor,
- за Higher Education Authority, Department of Public Expenditure and Reform и Department of Education and Skills, от G. Hodge и E. Creedon, както и от A. Joyce, в качеството на представители, подпомагани от A. Kerr, barrister,
- за правителството на Обединеното кралство, от S. Simmons, в качеството на представител, подпомагана от J. Coppel, QC
- за Европейската комисия, от A. Lewis и D. Martin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 30 юни 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2 и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).
- 2 Запитването е отправено в рамките на правен спор между г-н David L. Parris, от една страна, и Trinity College Dublin, Higher Education Authority (Орган за висшето образование, Ирландия), Department of Public Expenditure and Reform (Министерство на публичните разходи и реформата, Ирландия) и Department of Education and Skills (Министерство на образованието и професионалната квалификация, Ирландия), от друга страна, по повод отказа на Trinity College Dublin след смъртта на г-н Parris да предостави на неговия партньор ползването на наследствена пенсия, предвидена в професионалната осигурителна схема, към която г-н Parris е бил осигурен.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображение 22 от Директива 2000/78 гласи:

„Настоящата директива не засяга националното законодателство относно семейното положение и зависещите от това обезщетения“.

- 4 Член 1 от посочената директива предвижда:

„Целта на настоящата директива е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.

- 5 Съгласно член 2 от посочената директива:

„1. За целите на настоящата директива, „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа[...] на който и да е от признаците, посочени в член 1.

2. За целите на параграф 1:

- a) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците, упоменати в член 1;
- б) проява на непряка дискриминация има, когато видимо неутрална разпоредба, критерий или практика биха поставили лицата от определена религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация в сравнение с други лица в неблагоприятно положение, освен ако:
  - i) тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдана от законната си цел и средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими, [...]

[...]“.

6 Текстът на член 3 от същата директива има следното съдържание:

„1. В границите на сферите на компетентност, поверени на Общността, настоящата директива се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, във връзка с:

[...]

- в) условия за наемане и условия на труд, включително условията за уволнение и заплащане;

[...]

3. Настоящата директива не се прилага към каквито и да било видове плащания, правени по държавни схеми и други подобни, включително държавно социално осигуряване и социална закрила.

[...]“.

7 Член 6 от Директива 2000/78 е озаглавен „[Обосноваване] на разликите в третирането на основание възраст“ и параграф 2 от него предвижда:

„Независимо от член 2 параграф 2, държавите членки могат да регламентират фиксирането на възраст за достъп до социалноосигурителни схеми, право на пенсия или обезщетение за инвалидност, включително определянето в съответствие с тези схеми на различна възраст за работници или служители или групи или категории и използването в контекст на такива схеми на критерий за възраст при статистическите изчисления не представляват дискриминация на основание възраст, като се гарантира, че това не води до дискриминация на основание пол“.

8 В съответствие с член 18, първа алинея от Директива 2000/78 държавите членки е трябвало по принцип да приемат законовите, подзаконовите и административни разпоредби, необходими, за да се съобразят с нея, най-късно до 2 декември 2003 г. или са могли да възложат на социалните партньори прилагане на нейните разпоредби във връзка с колективните трудови договори, като гарантират, че последните ще бъдат въведени към същата дата.

Ирландското право

- 9 Pensions Act 1990 (Закон за пенсиите, наричан по-нататък „Законът от 1990 г.“) е изменен с член 22 от Social Welfare (Miscellaneous Provisions) Act 2004 (Number 9 of 2004) [Закон за социалните помощи (разни разпоредби) от 2004 г. (№ 9 от 2004 г.)], който въвежда нов дял VII в Закона от 1990 г., за да приведе в действие в националното право разпоредбите на Директива 2000/78 във връзка с принципа на равно третиране в рамките на професионалните осигурителни схеми.
- 10 Член 66 от Закона от 1990 г. установява обща забрана за по-неблагоприятно третиране в областта на професионалните осигурителни схеми по-специално на основание възраст и сексуална ориентация. За разлика от Директива 2000/78 посоченият закон забранява и всяка форма на дискриминация на основание семейно положение.
- 11 Член 72 от Закона от 1990 г., чиято цел е да транспонира член 6 от Директива 2000/78, предвижда редица дерогации и изключения от общата забрана за дискриминация в рамките на професионалните осигурителни схеми и гласи следното:

„(1) Не е налице основано на възрастта нарушаване на принципа за равно третиране при пенсионното осигуряване при старост, ако в рамките на схема:

- a) са установени възрастови граници или пораждащи право на обезщетения периоди на прослужено време, или съчетание от тях, като предпоставка или критерий за осигуряване в схемата;
- b) са установени различни възрастови граници или различни пораждащи право на обезщетения периоди на прослужено време, или съчетание от тях като предпоставки или критерии за осигуряването в схемата на работници и служители или на групи или категории от работници и служители;
- c) са установени възрастови граници или пораждащи право на обезщетения периоди на прослужено време, или съчетание от тях, като предпоставка или критерий за правото на обезщетения от схемата;
- d) са установени различни възрастови граници или различни пораждащи право на обезщетения периоди на прослужено време, или на съчетание от тях, като предпоставки или критерии за правото на работници и служители или на групи или категории от работници и служители на обезщетения от схемата;
- e) (i) са установени възрастови граници или пораждащи право на обезщетения периоди на прослужено време, или съчетание от тях, като предпоставка или критерий, свързан с придобиването на права в дадена схема с дефинирани доходи или с равнището на вноските в схема с дефинирани вноски, или
- (ii) са установени различни възрастови граници или пораждащи право на обезщетения периоди на прослужено време, или съчетание от тях, като предпоставки или критерии — свързани с придобиването на права в дадена схема с дефинирани доходи или с равнището на вноските в схема с дефинирани вноски за работници и служители или групи или категории работници и служители,

ако в контекста на въпросното трудово правоотношение това е целесъобразно и необходимо с оглед на законосъобразна цел на работодателя, по-специално политика на заетост, на пазара на труда и на професионално обучение,

f) се използва възрастовият критерий при изчисляването на статистическите изчисления,

при условие че това не води до основано на пола нарушаване на принципа на равно третиране в областта на пенсиите.

(2) Не е налице основано на семейно положение или сексуална ориентация нарушение на принципа на равно третиране в областта на пенсионното осигуряване, когато в рамките на дадена схема се предоставят по-благоприятни обезщетения от професионалното осигуряване, ако обезщетенията се дължат на всяко лице, на което съгласно правилата на схемата се дължи обезщетение в случай на смърт на осигуреното лице, при условие че това не води до основано на пола нарушение на посочения принцип.

(3) Не е налице основано на семейно положение или сексуална ориентация нарушение на принципа на равно третиране в областта на пенсионното осигуряване, когато на преживелия съпруг на починало осигурено лице се предоставят по-благоприятни обезщетения от професионалното осигуряване, при условие че това не води до основано на пола нарушение на принципа на равно третиране.

(4) Всяко позоваване в настоящия член на установяването на възраст или на възрастови граници, които пораждат право на обезщетения, включва позоваването на установяването на възраст или възрастови граници за пенсиониране, които пораждат правото да се ползват обезщетения“.

- 12 На 19 юли 2010 г. е приет Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010 (Закон от 2010 г. за гражданските партньорства и определени права и задължения на съвместно съжителстващите лица) (наричан по-нататък „Закон за гражданските партньорства“), който влиза в сила на 1 януари 2011 г. след издаването на необходимото министерско решение с Декрет № 648/2010. С посочения закон се изключва признаването с обратна сила на регистрирани в друга държава партньорства.
- 13 От предоставената на Съда преписка е видно, че съгласно член 99 от Закона за гражданските партньорства „предвидените за съпрузите обезщетения от пенсионна схема се прилагат при същите условия спрямо регистрираното партньорство на осигуреното лице“.
- 14 Към момента на настъпване на фактите по настоящото дело гражданският брак в Ирландия е предвиден само за лица от различен пол. За признаването на еднополовия граждански брак е било необходимо изменение на конституцията след провеждането на национален референдум. Този референдум е проведен на 22 май 2015 г., като е одобрено предложението да се позволи гражданският брак между две лица независимо от пола. За да влезе в действие изменената разпоредба на Конституцията обаче, е било необходимо приемането на законодателни актове. В това отношение от становището, представено от Trinity College Dublin, следва, че в ирландското право еднополовият граждански брак е признат от 16 ноември 2015 г.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 15 Г-н Parris е роден на 21 април 1946 г. и има двойно гражданство —ирландско и британско. От повече от 30 години той живее в трайна връзка със своя партньор от същия пол.
- 16 През 1972 г. г-н Parris е назначен от Trinity College Dublin като преподавател. По силата на своя трудов договор през октомври 1972 г. той встъпва като осигурено лице в управлявана от Trinity College пенсионна схема, без да е длъжен да заплаща осигурителни вноски. На 31 януари 2005 г. посочената схема прекратява приемането на нови членове.

- 17 Клауза № 5 от посочената схема предвижда изплащането на наследствена пенсия на съпруга или, от 1 януари 2011 г., на регистрирания партньор на осигуреното лице, ако то почине преди своя съпруг или регистриран партньор. По-специално съгласно пенсионната схема при пенсионирането си осигуреното лице има правото на пенсия в размер на две трети от своето последно трудово възнаграждение. В случай че осигуреното лице почине, след като се пенсионира, преживелият съпруг или съответно регистрираният партньор има право на пожизнена пенсия в размер на две трети от размера, дължим на осигуреното лице преди смъртта му. Наследствената пенсия обаче възниква само при условие че осигуреното лице е сключило брак или е регистрирало партньорство, преди да е навършило шестдесетгодишна възраст.
- 18 На 21 декември 2005 г. става възможно сключването на регистрирано партньорство във Великобритания на основание на Civil Partnership Act 2004 (Закон относно регистрираното партньорство). На 21 април 2009 г., когато навършва 63 години, г-н Parris регистрира партньорство в посочената държава членка. По това време в ирландското право няма разпоредба, която допуска признаването на регистрираното партньорство на г-н Parris в Ирландия.
- 19 На 3 декември 2009 г. пенсионният фонд на Trinity College Dublin е прехвърлен на National Treasury Management Agency (NTMA, Ирландия). NTMA е държавна агенция, на която е възложено да предоставя на правителството услуги по управление на активи и пасиви. От януари 2010 г. нататък всички дългове на въпросната пенсионна схема се погасяват с държавни средства.
- 20 На 25 януари 2010 г. г-н Parris поисква и получава възможност за ранно пенсиониране, считано от 31 декември 2010 г., без допълнителни разходи за платеща, при положение че по договор е имал право до 30 септември 2013 г. да продължи да изпълнява своята длъжност, която предоставя право на пенсия.
- 21 На 19 юли 2010 г. в Ирландия е приет Законът за гражданските партньорства.
- 22 На 17 септември 2010 г. г-н Parris сезира Trinity College Dublin с искането след смъртта му неговият регистриран партньор да получи право на наследствена пенсия. Това искане е отхвърлено с решение от 15 ноември 2010 г. На 20 декември 2010 г. той обжалва посоченото решение пред Органа за висше образование.
- 23 На 31 декември 2010 г. г-н Parris се пенсионира.
- 24 Законът за гражданските партньорства влиза в сила на 1 януари 2011 г.
- 25 На 12 януари 2011 г. регистрираното във Великобритания партньорство на г-н Parris е признато в ирландското право след издаването на необходимото министерско решение с Декрет № 649/2010.
- 26 С решение от 17 май 2011 г. Органът за висше образование потвърждава решението на Trinity College Dublin. Посоченият орган по-специално установява, че г-н Parris е излязъл в пенсия, преди ирландската държава да е признала неговото регистрирано партньорство, както и че приложимите от Trinity College Dublin клаузи изключват изплащането на обезщетение за преживяло лице, когато осигуреното лице е сключило брак или е регистрирало партньорство след навършването на шестдесет години.
- 27 Тогава г-н Parris предявява пред Equality Tribunal (Съд по спорове в областта на равното третиране, Ирландия) иск срещу Trinity College Dublin, Органа за висше образование, Министерството на публичните разходи и реформата и Министерството на образованието и

професионалната квалификация, като посочва, че ответниците в главното производство го дискриминират пряко или непряко в нарушение на Закона от 1990 г. на основание на неговата възраст и сексуална ориентация. Тъй като Equality Tribunal (Съд по спорове в областта на равното третиране) отхвърля иска, г-н Parris подава жалба пред Labour Court (Съд по трудови спорове, Ирландия).

28 Запитващата юрисдикция си поставя въпроса дали в обстоятелства като разглежданите в главното производство прилагането на национална правна уредба, която установява възрастова граница, преди достигането на която осигурено лице в професионална осигурителна схема трябва да сключи брак или да регистрира партньорство, за да има неговият съпруг или партньор правото на наследствена пенсия, води до дискриминация на основание възраст и/или сексуална ориентация в нарушение на Директива 2000/78.

29 При тези обстоятелства Labour Court (Съд по трудови спорове) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Налице ли е дискриминация на основание сексуална ориентация в противоречие с член 2 от Директива 2000/78/ЕО, ако в професионална осигурителна схема се прилага правило, ограничаващо правото на преживелия регистриран партньор на осигурено в схемата лице да получи наследствена пенсия при смъртта на последното, чрез въвеждането на изискване преди навършване на шестдесетгодишна възраст осигуреното лице да е регистрирало партньорство с преживелия го партньор, при положение че по националното право възможността за регистрирането на такова партньорство е възникнала едва след като осигуреното лице е навършило шестдесетгодишна възраст, а преди този момент между него и неговия регистриран партньор е съществувало трайно житейско партньорство?

2) При отрицателен отговор на първия въпрос, налице ли е дискриминация на основание възраст в противоречие с член 2 и с член 6, параграф 2 от Директива 2000/78, ако платецът в рамките на професионалната осигурителна схема ограничава правото на наследствена пенсия на преживелия регистриран партньор на осигурено в схемата лице при смъртта на последното, въвеждайки изискване преди навършване на шестдесетгодишна възраст осигуреното лице и партньорът му да са регистрирали партньорство, при положение че:

а) условието относно възрастта, до която осигурено лице трябва да е регистрирало партньорство, не е критерий, използван при статистическите изчисления, и

б) по националното право възможността за регистриране на партньорство между осигуреното лице и неговия регистриран партньор е възникнала едва след като осигуреното лице е навършило шестдесетгодишна възраст, а преди този момент между него и неговия регистриран партньор е съществувало трайно житейско партньорство?

3) При отрицателен отговор на втория въпрос, налице ли е дискриминация в противоречие с член 2 във връзка с член 6, параграф 2 от Директива 2000/78, ако ограничаването на правата по професионална осигурителна схема, описано в първия и втория въпрос, се дължи едновременно на възрастта и сексуалната ориентация на осигуреното в схемата лице?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 30 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 2 от Директива 2008/78 трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба, която в рамките на професионална осигурителна схема поставя правото на преживелите регистрирани партньори на осигурените лица да ползват обезщетение за преживяло лице в зависимост от условието партньорството да е регистрирано, преди осигуреното лице да е навършило шестдесет години, при положение че националното право не е давало възможност на въпросното осигурено лице да регистрира партньорство преди достигането на посочената възрастова граница, представлява дискриминация на основание сексуална ориентация.
- 31 За да се отговори на този въпрос, следва на първо място да се разгледа въпросът дали национална правна уредба като клауза 5 от разглежданата в главното производство пенсионна схема, за която се твърди, че е дискриминационна по характер, попада в приложното поле на Директива 2000/78.
- 32 В това отношение от член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78 следва, че тя се прилага в пределите на предоставената на Съюза компетентност „към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи“, във връзка по-специално с „условия[та] за наемане и условия[та] на труд, включително условията за уволнение и заплащане“ (решение от 26 септември 2013 г., Dansk Jurist- og Økonomforbund, C-546/11, EU:C:2013:603, т. 24).
- 33 Така Съдът е признал, че пенсия за преживяло лице, предвидена в пенсионна схема, попада в приложното поле на член 157 ДФЕС. В това отношение Съдът е уточнил, че обстоятелството, че посочената пенсия се изплаща по дефиниция не на работника, а на преживялото го лице, не опровергава това тълкуване, след като подобно обезщетение е придобивка, произтичаща от осигуряването на съпруга на преживялото лице в пенсионната схема, така че пенсията се признава на това лице в рамките на трудовото правоотношение между работодателя и посочения съпруг и се изплаща на основание на трудовото правоотношение на последния (вж. решение от 1 април 2008 г., Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, т. 45 и цитираната съдебна практика).
- 34 Освен това, за да прецени дали пенсия за осигурителен стаж и възраст, въз основа на която според случая се изчислява обезщетението за преживяло лице, както е в делото по главното производство, попада в приложното поле на член 157 ДФЕС, Съдът е уточнил, че сред критериите, които е възприел въз основа на казусите, с които е бил сезиран, с оглед на квалифицирането на пенсионна схема определящо значение можел да има само критерият, изведен от заключението, че пенсията за осигурителен стаж и възраст се изплаща на работника на основание трудовото правоотношение, което го е свързвало с бившия му работодател, тоест критерият за заетост, изведен от самия текст на посочения член (решение от 1 април 2008 г., Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 35 В този контекст Съдът добавя, че макар този критерий безспорно да не може да бъде изключителен, тъй като пенсиите, изплащани от законово установените схеми за социално осигуряване, могат частично или изцяло да отразяват възнаграждението за извършваната дейност, съображенията, свързани със социалната политика, държавната организация, етиката или дори грижите от бюджетно естество, които са били или е можело да бъдат от значение при въвеждането на дадена схема от националния законодател, не могат обаче да надделеят, ако пенсията се отнася само за особена категория работници, ако тя зависи пряко от прослуженото време и ако размерът ѝ се изчислява въз основа на последната заплата (вж. решение от 1 април 2008 г., Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, т. 47 и 48 и цитираната съдебна практика).

- 36 По отношение на разглежданата в главното производство професионална осигурителна схема следва да се отбележи на първо място, че както следва от обясненията, представени в съдебното заседание от ответниците в главното производство, посочената схема не се прилага спрямо общи категории работници и служители, а се отнася само до назначените в Trinity College, или, от 2005 г. нататък, най-много и до назначените в университетите работници и служители, така че членството в тази схема по необходимост произтича от сключеното трудово правоотношение между посочените работници и служители и определен работодател.
- 37 На второ място, въпросната схема не е законодателно уредена, а е предмет на собствена уредба.
- 38 На трето място, изглежда, че поне до 2005 г. разглежданата в главното производство професионална осигурителна схема е финансирана от Trinity College, поради което е част от облагите, които работодателят е предоставял на работниците и служителите.
- 39 На последно място, що се отнася до размера на обезщетението за преживяло лице, той се изчислява въз основа на пенсията за прослужено време и старост, чийто размер се равнява на две трети от последната заплата на осигуреното лице.
- 40 При тези условия следва да се установи, че разглежданото в главното производство обезщетение за преживяло лице произтича от сключеното между г-н Parris и неговия работодател трудово правоотношение и следва да се квалифицира като „заплащане“ по смисъла на член 157 ДФЕС.
- 41 Този извод не се поставя под въпрос поради обстоятелството, че пенсионният фонд на Trinity College междувременно е бил прехвърлен на национален орган и обезщетенията се финансират от ирландската държава, тъй като, както посочва генералният адвокат в точка 35 от своето становище, Съдът многократно е уточнил, че режимът на финансиране и управление не е единствен определящ критерий за преценка дали дадена пенсионна схема попада в обхвата на понятието „заплащане“ на труд (вж. в този смисъл решения от 28 септември 1994 г., *Beune*, C-7/93, EU:C:1994:350, т. 38, от 29 ноември 2001 г., *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:648, т. 37, от 12 септември 2002 г., *Niemi*, C-351/00, EU:C:2002:480, т. 43 и от 26 март 2009 г., Комисия/Гърция, C-559/07, EU:C:2009:198, т. 46).
- 42 Следователно разглежданата в главното производство национална правна уредба попада в приложното поле на Директива 2008/78.
- 43 На второ място следва да се разгледа въпросът дали прилагането на такава правна уредба води до дискриминация на основание сексуална ориентация и следователно е забранено от посочената директива.
- 44 В това отношение следва да се напомни, че съгласно член 2 от Директива 2000/78 „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа на който и да е от признаците, посочени в член 1, сред които по-специално е сексуалната ориентация.
- 45 На първо място, що се отнася до наличието на пряка дискриминация, съгласно член 2, параграф 2, буква а) от Директива 2000/78 проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа на един от посочените в член 1 от същата директива признаци.
- 46 Що се отнася по-специално до ползването на обезщетение за преживяло лице, от практиката на Съда следва, че правна уредба на държава членка, по силата на която преживелият партньор няма право да ползва обезщетение за преживяло лице, равностойно на отпусканото на преживял съпруг, в случай че съгласно националното право житейското партньорство поставя лицата от еднакъв пол в положение, сравнимо с това на съпрузи, що се отнася до посоченото

обезщетение за преживяло лице, трябва да се счита, че създава пряка дискриминация, основана на сексуална ориентация по смисъла на член 1 и член 2, параграф 2, буква а) от Директива 2000/78 (вж. в този смисъл решение от 1 април 2008 г., *Maruko*, C-267/06, EU:C:2008:179, т. 72 и 73).

- 47 От преюдициалното запитване следва, че на 19 юли 2010 г. в Ирландия е приет Законът за гражданските партньорства и че след влизането в сила на този закон, считано от 1 януари 2011 г., клауза 5 от разглежданата в главното производство пенсионна схема предвижда ползването на обезщетение за преживяло лице както от преживелите съпрузи на осигурените лица, така и от преживелите регистрирани партньори на осигурените лица.
- 48 От посоченото запитване следва и че ползването на това обезщетение както от преживелите съпрузи, така и от преживелите регистрирани партньори, зависи от условието бракът да е сключен или партньорството да е регистрирано, преди осигуреното лице да е навършило шестдесет години.
- 49 Всъщност, както посочва генералният адвокат в точка 50 от своето заключение, условие за осигуряване като разглежданото в главното производство не посочва пряко сексуалната ориентация на работниците и служителите. Напротив, то е неутрално формулирано и освен това се отнася както до хомосексуалните, така и до хетеросексуалните служители, като по еднакъв начин изключва възможността за техните партньори да получават наследствена пенсия, ако бракът не е сключен или партньорството не е регистрирано, преди съответният работник или служител да е навършил шестдесетгодишна възраст.
- 50 Следователно преживелите регистрирани партньори не са третирани по по-неблагоприятен начин от преживелите съпрузи, що се отнася до разглежданото в главното производство обезщетение за преживяло лице, поради което националната правна уредба относно посоченото обезщетение не води до пряка дискриминация на основание сексуална ориентация.
- 51 На второ място, що се отнася до наличието на непряка дискриминация, член 2, параграф 2, буква б), подточка i) от Директива 2000/78 предвижда, че проява на непряка дискриминация има, когато привидно неутрална разпорежба, критерий или практика биха поставили лицата от определена религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация в сравнение с други лица в неблагоприятно положение, освен ако тази разпорежба, критерий или практика е обективно оправдана от законната си цел и средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.
- 52 Разглежданата в главното производство национална уредба поставя ползването на обезщетение за преживяло лице от преживелите регистрирани партньори и съпрузи на осигурените в разглежданата в главното производство професионална осигурителна схема в зависимост от условието партньорството да е регистрирано или бракът да е сключен, преди осигуреното лице да е навършило шестдесет години.
- 53 От предоставената на Съда преписка е видно, че на 1 януари 2011 г. — датата на влизане в сила на Закона за гражданските партньорства, г-н Parris е бил на 64 години и че на тази дата той вече е бил пенсиониран, поради което пенсионните права, които е придобил за себе си и за евентуално преживелия го съпруг или партньор, се отнасят за период на професионална дейност, който е изцяло завършен, преди посоченият закон да влезе в сила. От преписката следва също, че партньорството, което г-н Parris е регистрирал във Великобритания на 21 април 2009 г., когато е бил на 63 години, е било признато в Ирландия едва на 12 януари 2011 г.

- 54 Следователно е безспорно, че към датата, на която г-н Parris е излязъл в пенсия, т.е. 31 декември 2010 г., той не е отговарял на условията, предвидени в националната правна уредба, която се прилага за възникването на правото на разглежданото в главното производство обезщетение за преживяло лице в полза на неговия регистриран партньор, тъй като партньорството, регистрирано от него във Великобритания, още не е било признато в Ирландия и във всички случаи, дори да е било признато, този вид партньорство не е могло да бъде основание за правото на такова обезщетение, тъй като е било регистрирано, след като осигуреното лице е навършило шестдесет години.
- 55 Г-н Parris обаче счита, че установеното в точка 52 от настоящото решение условие засяга по неблагоприятен начин хомосексуалните работници и служители, които вече са навършили шестдесет години към датата на влизане в сила на Закона за гражданските партньорства, т.е. родените преди 1951 г. хомосексуални работници и служители като самия ищец в главното производство, и че поради това посоченото условие води до непряка дискриминация спрямо намиращите се в такова положение хомосексуални лица, която е последица от невъзможността те да изпълнят посоченото условие.
- 56 Важно е обаче да се отбележи, че невъзможността г-н Parris да изпълни това условие се дължи, от една страна, на правното положение, съществуващо в Ирландия към датата, на която той е навършил шестдесет години, по-специално на липсата към посочения момент на закон, който признава каквато и да е форма на гражданско партньорство на хомосексуална двойка, както и, от друга страна, на липсата в приложимата спрямо разглежданото в главното производство обезщетение за преживяло лице правна уредба на преходни разпоредби за осигурените хомосексуални лица, родени преди 1951 г.
- 57 В това отношение следва да се напомни, че съображение 22 от Директива 2000/78 изрично предвижда, че тя не засяга националното законодателство относно семейното положение и зависимостта от това обезщетения.
- 58 В този контекст Съдът е установил, че гражданското състояние и произтичащите от него обезщетения са области от компетентността на държавите членки и че правото на Съюза не засяга тази компетентност. При упражняване на посочената компетентност държавите членки трябва обаче да спазват правото на Съюза, по-конкретно разпоредбите относно принципа на недопускане на дискриминация (вж. решение от 1 април 2008 г., Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, т. 59).
- 59 Така държавите членки разполагат със свободата да предвидят или да не предвидят брак между лица от един и същи пол или алтернативна форма за законоустановено признаване на тяхната връзка, както и, според случая, да предвидят датата, от която такъв брак или такава алтернативна форма ще поражда действие.
- 60 Следователно правото на Съюза, и по-специално Директива 2000/78, не задължава Ирландия нито да предвиди преди 1 януари 2011 г. брака или дадена форма на гражданскоправен съюз за хомосексуалните двойки, нито да придаде обратно действие на Закона относно гражданските партньорства и на разпоредбите, приети съгласно този закон, нито, що се отнася до разглежданото в главното производство обезщетение за преживяло лице, да предвиди преходни мерки за еднополовите двойки, при които осигуреното лице вече е навършило шестдесет години към датата на влизане в сила на посочения закон.
- 61 При тези условия следва да се приеме, че разглежданата в главното производство национална уредба не води до непряка дискриминация на основание сексуална ориентация в изложения в точка 55 от настоящото решение смисъл.

62 По изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 2 от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба, която в рамките на професионална осигурителна схема поставя правото на преживелите регистрирани партньори на осигурените лица да ползват обезщетение за преживяло лице в зависимост от условието партньорството да е регистрирано, преди осигуреното лице да е навършило шестдесет години, при положение че националното право не е давало възможност на въпросното осигурено лице да регистрира партньорство преди достигането на посочената възрастова граница, не представлява дискриминация на основание сексуална ориентация.

По втория въпрос

63 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали член 2 и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която в рамките на професионална осигурителна схема поставя правото на преживелите регистрирани партньори на осигурените лица да ползват обезщетение за преживяло лице в зависимост от условието партньорството да е регистрирано, преди осигуреното лице да е навършило шестдесет години, при положение че националното право не е давало възможност на въпросното осигурено лице да регистрира партньорство преди достигането на посочената възрастова граница, представлява дискриминация на основание възраст.

64 За да се отговори на този въпрос, е необходимо на първо място да се провери дали спорната национална правна уредба създава разлика в третирането на основание на възрастта.

65 В това отношение следва да се припомни, че съгласно член 2, параграф 1 от Директива 2000/78 „принципът за равно третиране“ предполага да няма пряка или непряка дискриминация въз основа на който и да е от признаците, посочени в член 1 от тази директива, сред които е и възрастта. Член 2, параграф 2, буква а) от Директивата уточнява, че за целите на прилагането на параграф 1 от този член проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-неблагоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа на един от признаците, упоменати в член 1 от цитираната директива.

66 В настоящия случай клауза 5 от разглежданата в главното производство пенсионна схема признава обезщетение за преживяло лице само в полза на преживели съпрузи и регистрирани партньори на осигурените лица, встъпили в брак или в регистрирано партньорство, преди да навършат шестдесет години.

67 Така тази правна уредба третира по по-неблагоприятен начин осигурените лица, които са сключили брак или са регистрирали партньорство, преди да навършат шестдесет години, в сравнение с встъпилите в брак или в такова партньорство, преди да навършат шестдесет години.

68 Следователно разглежданата в главното производство национална правна уредба създава пряко основана на възрастов критерий разлика в третирането.

69 На второ място следва да се разгледа въпросът дали тази разлика в третирането може все пак да попада в приложното поле на член 61 параграф 2 от Директива 2000/78.

70 Съгласно тази разпоредба, независимо от член 2 параграф 2 от посочената директива, държавите членки могат да регламентират, „че разлики в третирането на основание възраст не представлява[т] дискриминация, ако в контекста на национално право, те са обективно и

обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение и, ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими“.

- 71 В този контекст Съдът уточнява, че член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 се прилага само към професионалните социалноосигурителни схеми, които покриват осигурителните рискове старост и инвалидност, и че приложното поле на тази разпоредба следва да се простира не върху всички аспекти на съответната професионална социалноосигурителна схема, покриваща такива осигурителни рискове, а само върху онези от тях, които изрично са споменати в разпоредбата (вж. решение от 16 юни 2016 г., Lesar, C-159/15, EU:C:2016:451, т. 25 и цитираната съдебна практика).
- 72 В настоящия случай разглежданото в главното производство обезщетение за преживяло лице представлява вид пенсия за старост.
- 73 Следователно е необходимо да се провери дали разглежданата в главното производство национална правна уредба се отнася до посочените в тази разпоредба хипотези, по-специално „фиксирането на възраст за достъп до [...] право на пенсия“, по смисъла на член 6, параграф 2 от Директива 2000/78.
- 74 В това отношение, като поставя придобиването на правото да се ползва обезщетение за преживяло лице в зависимост от условието осигуреното лице да е встъпило в брак или да е регистрирало партньорство, преди да е навършило 60 години, посочената разпоредба само предвижда възрастова граница за възникването на правото на посоченото обезщетение. С други думи, разглежданата в главното производство национална правна уредба установява възраст за достъпа до обезщетение за преживяло лице, произтичащо от въпросната пенсионна схема.
- 75 При тези условия следва да се приеме, че клауза 5 от пенсионната схема определя възрастова граница за достъпа до обезщетение за старост и че следователно такава разпоредба попада в приложното поле на член 6, параграф 2 от Директива 2000/78.
- 76 Следователно създадената с национална правна уредба като разглежданата в главното производство разлика в третирането на основание възраст не представлява дискриминация на основание възраст.
- 77 Обстоятелството, че за лицето, осигурено в разглежданата в главното производство схема, е било юридически невъзможно да регистрира партньорство, преди да навърши шестдесет години, по никакъв начин не променя горния извод, тъй като, както бе посочено в точка 56 от настоящото решение, тази невъзможност се дължи на обстоятелството, че към датата, на която той е навършил шестдесет години, националното право не е предвиждало никаква форма на гражданскоправен съюз за хомосексуалните двойки. Както следва от точки 57—60 от настоящото решение обаче, правото на Съюза допуска такова положение в националното право.
- 78 По изложените съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 2 и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която в рамките на професионална осигурителна схема поставя правото на преживелите регистрирани партньори на осигурените лица да ползват обезщетение за преживяло лице в зависимост от условието партньорството да е регистрирано, преди осигуреното лице да е навършило шестдесет години, при положение че националното право не е давало възможност на въпросното осигурено лице да регистрира партньорство преди достигането на посочената възрастова граница, не представлява дискриминация на основание възраст.

По третия въпрос

- 79 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 2 и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главното производство може да доведе до дискриминация едновременно на основание сексуалната ориентация и възрастта, при положение че посочената правна уредба не води до дискриминация нито на основание сексуална ориентация, нито на основание възраст, разглеждани поотделно.
- 80 В това отношение, макар безспорно да може да съществува дискриминация на множество посочени в член 1 от Директива 2000/78 основания, не е налице обаче нова категория дискриминация, която е последица от съчетаването на множество основания, като сексуалната ориентация и възрастта, която да може да се установи, когато не е установена дискриминация на посочените основания, разглеждани поотделно.
- 81 Следователно, когато национална правна разпоредба не води до дискриминация на основание сексуална ориентация, нито до дискриминация на основание възраст, тази правна разпоредба не може да установи дискриминация, основана на съчетание от посочените два фактора.
- 82 По изложените съображения на третия въпрос следва да се отговори, че член 2 и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главното производство не може да доведе до дискриминация едновременно на основание сексуална ориентация и възраст, когато посочената правна уредба не води до дискриминация нито на основание сексуална ориентация, нито на основание възраст, разглеждани поотделно.

По съдебните разноски

- 83 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

- 1) Член 2 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба, която в рамките на професионална осигурителна схема поставя правото на преживелите регистрирани партньори на осигурените лица да ползват обезщетение за преживяло лице в зависимост от условието партньорството да е регистрирано, преди осигуреното лице да е навършило шестдесет години, при положение че националното право не е давало възможност на въпросното осигурено лице да регистрира партньорство преди достигането на посочената възрастова граница, не представлява дискриминация на основание сексуална ориентация.
- 2) Член 2 и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която в рамките на професионална осигурителна схема поставя правото на преживелите регистрирани партньори на осигурените лица да ползват обезщетение за преживяло лице в зависимост от условието партньорството да е регистрирано, преди осигуреното лице да е навършило шестдесет години, при положение че националното право не е

давало възможност на въпросното осигурено лице да регистрира партньорство преди достигането на посочената възрастова граница, не представлява дискриминация на основание възраст.

- 3) **Член 2 и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главното производство не може да доведе до дискриминация едновременно на основание сексуална ориентация и възраст, когато посочената правна уредба не води до дискриминация нито на основание сексуална ориентация, нито на основание възраст, разглеждани поотделно.**

Подписи